

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Näkemyksiä maankäytön ja liikenteen vuorovaikutuksen kehittämiseksi Oulun seudulla

---

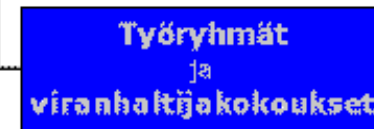
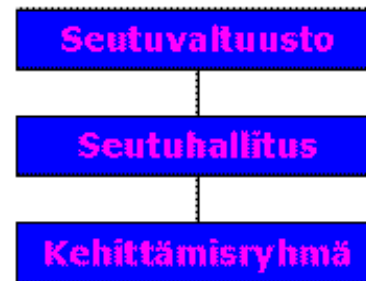
Kaisa Mäkelä
Ympäristöministeriö
14.11.2012

2013

- + ELY-keskus mukana mm. seuturakennetiimissä
- + ELY-keskuksen hyvä sisäinen koordinaatio

Oulun seudun yleiskaava 2020

OULUN SEUDUN MAANKÄYTÖN JA LIIKENTEEN AIESOPIMUS 2009–2012

MAL -aiesopimusmenettely - yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä

- Pyritty löytämään uusi hallinnonalojen rajat rikkova työkalu, joka kuntakohtaisten intressien sijaan **tukee kaupunkiseudun kokonaisuutta** ja siihen liittyvien **kansallisten tavoitteiden** toteuttamista.
- Tavoitteena on eheän, toimivan ja kilpailukykyisen kaupunkiseudun luominen vahvistamalla **seudun kuntien keskinäistä** sekä koko **kaupunkiseudun ja valtion** välistä sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin

MAL –aiesopimusmenettely

- Lähtökohtana PARAS –lainsäädäntö
  - ”... suunnitelma siitä, miten maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista sekä palvelujen käyttöä kuntarajat ylittäen parannetaan...” (7§)
- Valtioneuvoston selonteon kaupunkiseutulinjaukset (2009)
  - Pilottiaiesopimukset Tampereen, Turun ja Oulun seudulla
  - Helsingin seudulla kytkentä metropolipolitiikkaan
- Menettelyä jatketaan hallitusohjelman mukaisesti

MAL –aiesopimusmenettely

- Hallitusohjelma (2011)

”Jatketaan valtion ja kuntien välisiä aiesopimuksia (MAL) ja laajennetaan niiden käyttöä kasvukeskuksissa. Kehitetään aiesopimus-menettelyä sitovammaksi. Osana valtion infrastruktuurihankkeiden toteuttamista edellytetään näistä hankkeista hyötyvien kuntien ja alueiden asuntotuotannon lisäämistä.”

”Valtion ja suurten kaupunkiseutujen aiesopimusmenettelyä vahvistetaan erityisesti maankäytön, asumisen ja liikenteen osalta. Näin tuetaan yhdyskuntarakenteen eheytymistä, kestäväää kehitystä ja sosiaalista eheyttä.”

MAL –aiesopimusmenettely - yhteistyötä eri hallinnonalojen välillä

- Valtion sitoutumista määrittelevät
  - Liikennepoliittinen selonteko
  - Asuntopoliittinen toimenpideohjelma
- Keskeistä toimenpiteiden ajoituksesta sopiminen
  - Oikeaan aikaan, oikeaan paikkaan, oikeita asioita
  - Yhdistetään samaan aiesopimukseen maankäyttöä, liikennettä ja asumista koskevia asioita
- Seurantamittareiden kehittäminen

MAL –aiesopimusmenettely

- Tavoitteena yhdistää maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämisperiaatteet seudullisesti samaan prosessiin siten, että linjaukset ohjaavat seudun kuntien sisäistä päätöksentekoa sekä vahvistavat seudun ja valtion kumppanuutta.
- Aiesopimuksen perustana ovat oikeusvaikutteiset kaavat ja strategia-asiakirjat, joiden tavoitteita ja toimeenpanoa - joskus myös uusien avausten käynnistämistä se tukee.

Valtio-osapuolen lähtökohtia

- Seudun alue- ja yhdyskuntarakenteen tulevaisuuden tavoitetila määritellään seudun kuntien omien yhteisten suunnitelmien ja prosessien avulla.
- MAL -aiesopimuksen avulla kaupunkiseudun kunnat sopivat keskenään kuntien toimenpiteistä yhdessä sovittuihin tavoitteisiin pääsemiseksi.
- Aiesopimukseen sisällytetään vain vaikutuksiltaan merkittävimmät ja toteutettavissa olevat, seurattavat toimenpiteet, joiden kautta voidaan saavuttaa aiesopimukselle asetetut yleisemmät tavoitteet.
- Valtio antaa kunnille ohjaavaa mutta myös resurssitukea kaupunkirakenteen eheyttämisen, yhteisvastuullisen asumispolitiikan ja kestävän liikkumisen toteuttamiseksi
- Eri valtio-osapuolten ohjausta ja ohjaustoimien koordinaatiota kehitetään.

Mitä parhaimmillaan

- **Konkretisoi** kumppanuuksien ja vuoropuhelun tärkeyttä seudun päätöksenteossa
- **Vahvistaa** kaupunkiseudun kuntien luottamusta ja sitoutumista yhteisiin päätöksiin
- **Lisää** ymmärrystä seudun ja valtion välillä
- **Parantaa** kaupunkiseutujen elinvoiman ja kilpailukyvyn edellytyksiä maankäytön, asumisen ja liikenteen osalta
- **Selkeyttää** keskeisten MAL -hankkeiden priorisointia
- **Monipuolistaa** kaupunkipolitiikan työkalupakissa aluekehittämisen keinovalikoimaa

Onnistumisen haasteita

- **Sitoutumisen** puutteet puolin ja toisin
- Kuntien väliset **kulttuurierot** päätöksenteossa ja asioiden valmistelussa, keskinäinen **epäluottamus**
- **Ristiriidat** jää ratkaisematta – päättämättömyys on myös päätös!
- **Työläs** valmisteluprosessi uuvuttaa
- **Ketteryydelle ja tilannejoustolle** ei aina riittävästi tilaa
- **Toteuttamisen edellytysten** pohdinta jää puolitiehen
- Valtion keskushallinnon ja aluehallinnon **työnjako** koetaan epäselvänä
- Maakunnan liiton ja kaupunkiseudun kuntien välinen **jännite** purkamatta
- **Oikeudellinen asema ja kytkennät** muuhun päätöksentekoon joskus epäselviä

Kehittämistarpeita

- **Tarve ja mitattavissa oleva lisäarvo** sopimisen **lähtökohdaksi** – ei turhaa sopimusähkyä
- **”Aiesopimussalkun”** sisältöön ja hallintaan selkeyttä
- Osapuolet tosiasiallisen **toimivallan** ja sopimukseen tuottaman **lisäarvon** perusteella
- **Sitoutumisesta todellista ja mitattavaa**, tarpeelliseen tilannejoustoon pelisäännöt - porkkanoiden lisäksi myös kepit käyttöön!
- **Läpinäkyvyydellä legitimizeettiä** – liittynät muuhun päätöksentekoon (ml. kaavoitus) hyvän hallinnon mukaisiksi

Yhteenveto

- Olosuhteet, tilanne ja sopimuksen painopisteet otettava huomioon toteuttamisen työkaluissa
- Tärkeää huolehtia MAL -kokonaisuuden koossa pitämisestä
- Toteutuksen tiekartta hallintaan (esim. kaavahierarkia ja kaavojen aikajänne, rakennemalli vs. oikeudellisesti sitovat kaavat, toimenpide- ja kaavoitusohjelmat, hyvä hallinto ja vuorovaikutus)
- Luottamuksen rakentaminen ja ylläpito jatkuvaksi toiminnaksi: läpinäkyvyyttä, tietoa, vuoropuhelua, ison kuvan ylläpitämistä kun tarvitaan tilannejoustoa

Oulun seudulla aiesopimus rakentuu oleviin ja tuleviin kaavoihin

- Tavoitteena on yhdyskuntarakenteen eheyttäminen yhteisen maankäytön suunnittelun ja sen kanssa yhteen sovitetun liikennejärjestelmätyn avulla. Oulun seudulla maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista ohjaavat maankuntakaavan lisäksi seudun yleiskaavassa ja liikennejärjestelmäsuunnitelmassa esitetyt tavoitteet.
- Laaditaan seuraavat suunnitelmat ja ohjelmat :
  - Oulun yleiskaava
  - Valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille sijoittuvat osayleiskaavat
  - Oulun seudun maankäytön toteuttamisohjelman tarkistaminen säännöllisin väliajoin
  - Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavan uudistaminen